

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การประกอบอาชีพมีความสำคัญในฐานะที่เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สังคมดำเนินไปตามกลไกที่ควรเป็น และมีความสำคัญต่อแรงงานในฐานะที่เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชีวิตแรงงานดำเนินไปตามที่บุคคลต้องการ การประกอบอาชีพของแรงงานไทยจึงมีอยู่อย่างหลากหลายตามลักษณะพหุลักษณะของสังคมไทย โดยเฉพาะปัจจุบันในยุคโลกาภิวัตน์ สังคมมีความสลับซับซ้อนทำให้การประกอบอาชีพของแรงงานมีความแตกต่างหลากหลายมากขึ้น ในสังคมที่การแข่งขันสูงจึงเกิดความเหลื่อมล้ำและปัญหาในด้านต่าง ๆ เช่น ปัญหาทางการมีส่วนร่วมทางการเมือง ปัญหาทางฐานะเศรษฐกิจ ตลอดจนปัญหาทางด้านสังคม ซึ่งอุปสรรคในการพัฒนาประเทศที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดประการหนึ่ง ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเนื่องจากเป็นจุดร่วมของปัญหาเพราะเชื่อมโยงปัญหาทุกมิติเข้าด้วยกัน กล่าวคือ แรงงานผู้ประสบปัญหาการประกอบอาชีพย่อมส่งผลให้ฐานะรายได้ลดลง ความสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองลดลง ตลอดจนอาจบกพร่องต่อการปฏิบัติบทบาททางสังคม ปัญหาจากการประกอบอาชีพเหล่านี้ย่อมทำให้แรงงานมีคุณภาพชีวิตลดลงไปด้วย

ด้วยความที่ทุกคนล้วนปรารถนาจะมีคุณภาพชีวิตที่ดี สอดคล้องกับแนวความคิดด้านสังคมสงเคราะห์ ที่เชื่อมั่นในคุณงามความดีของมนุษย์ ว่าทุกคนมีคุณค่าและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ดังนั้น หากแรงงานมีทางเลือกในการประกอบอาชีพที่ดี มีคุณค่าและมั่นคงดังที่ปรารถนา แรงงานก็ย่อมตัดสินใจที่จะเลือกประกอบอาชีพนั้น ทว่า ปฏิเสธไม่ได้ว่าอาชีพต่าง ๆ ในตลาดแรงงานมีทั้งที่ได้รับการยอมรับและไม่ได้รับการยอมรับ ขณะเดียวกันในสังคมที่มีการแข่งขัน เช่น นี้ก็มีใช้แรงงานทุกคนจะเลือกประกอบอาชีพที่ดีและเป็นที่ยอมรับหรือเหมาะสมตามที่ตนปรารถนาได้ จึงย่อมจะต้องมีแรงงานผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพที่เป็นที่ยอมรับ หรือ อาชีพที่มีได้เพียงปรารถนา

ปัจจุบันปัญหาด้านแรงงานมีจำนวนมากขึ้น เพราะแรงงานส่วนหนึ่งต้องประสบปัญหาเกี่ยวกับทางเลือกในการประกอบอาชีพ คือ การไม่สามารถเลือกอาชีพที่ตนต้องการได้ ตลอดจนปัญหาการตกงาน ขาดรายได้ การประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพของแรงงานประสบปัญหามากมาย โดยเฉพาะภายใต้วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ แรงงานที่มีงานทำอยู่แล้วประสบปัญหาจากการที่นายจ้างได้นำมาตรการต่าง ๆ มาเพื่อใช้ลดต้นทุน เช่น เพิ่มงานให้ลูกจ้างมากขึ้นโดยทางบริษัทจะยกเอาปัญหาเศรษฐกิจขึ้นมาอ้างลดสวัสดิการต่าง ๆ ที่เคยใช้ มีการเลิกจ้างคนงานหลายแห่ง การปิดกิจการ เป็นต้น

ส่วนแรงงานที่ไม่มีงานทำ ประสบปัญหา คือ ในระบบเศรษฐกิจตลาด มีคนจำนวนมากน้อยลงที่มี สถานภาพการจ้างงานแบบมั่นคง แต่มีชั่วโมงการทำงานมาก ขณะที่คนจำนวนมากขึ้นกลับไม่มีงานทำ ขาดรายได้ และกลายเป็น “คนขายขอบ” ของสังคม สิ่งเหล่านี้อาจเรียกได้ว่าเป็น “ความอับจนของระบบทุนนิยม” ซึ่งในท้ายที่สุดแล้ว ระบบการพัฒนาสังคมให้เป็นลักษณะทวิลักษณ์ (Dual Society) ก่อให้เกิดปัญหา คือ ในด้านหนึ่ง แรงงานมีสถานภาพการจ้างที่มั่นคงเป็นแรงงานที่มีฝีมือค่าจ้างสูงและมีสวัสดิการสังคม แต่ในอีกด้านหนึ่ง แรงงานมีสถานภาพการทำงานแบบชั่วคราว ค่าจ้างต่ำและขาดสวัสดิการต่าง ๆ แรงงานส่วนหนึ่งกลายเป็นคนว่างงานและหางานทำไม่ได้ ท่ามกลางวิกฤตของระบบทุนนิยม แรงงานจะต้องเผชิญกับปัญหาการว่างงาน และการทำงานที่มีลักษณะชั่วคราว เช่น การจ้างตามสัญญาจ้างงานระยะสั้น การทำงานแบบ Part-time และงานเหมา (Subcontract)

ขณะที่สังคมปัจจุบันคนงานต้องเร่ขาย “แรงงาน” ทำให้พลังแรงงานตกเป็นกรรมสิทธิ์ของนายทุนซึ่งเป็นผู้กำหนดเงื่อนไขการใช้แรงงาน ดังนั้นในระบบทุนนิยมนอกจากคนงานจะตกเป็นทาสของเครื่องจักรแล้วพวกเขายังต้องอุทิศร่างกายทั้งหมดให้กับการทำงานในโรงงานเพื่อแลกกับค่าจ้างเพื่อความอยู่รอด คนงานต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ทำงานให้กับนายทุน เมื่อแรงงานทำงานหนักแต่มีรายได้ต่ำ แรงงานบางคนมีทางเลือกในการประกอบอาชีพน้อย หรือแรงงานบางคนไม่มีแม้แต่ทางเลือกในการประกอบอาชีพอาจเนื่องจากขาดการศึกษาและสังคมไม่เอื้ออำนวย หลายคนจึงหันมาทำงานล่วงเวลาในยุคเศรษฐกิจรุ่งเรือง ทว่ายามเศรษฐกิจตกต่ำในภาวะที่สังคมเกิดปัญหาบีบคั้นต่าง ๆ ทำให้แรงงานจำนวนมากหันมาประกอบอาชีพที่ไม่พึงปรารถนา โดยอาชีพที่ไม่พึงปรารถนา ได้แก่ อาชีพที่เกี่ยวข้องกับความสกปรก (Dirty) อาชีพที่ต้องเสี่ยงอันตราย (Dangerous) อาชีพที่ทำงานได้ยาก (Difficult) โดยเฉพาะปัจจุบันมีอาชีพที่ไม่พึงปรารถนาเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก คือ อาชีพที่สังคมไม่ยอมรับ (Disvalue) เช่น อาชีพค้าประเวณี นักเล่นการพนัน ผู้ค้ายาเสพติด เป็นต้น

อาชีพค้ายาเสพติดไม่ได้เป็นอาชีพที่คนในสังคมยอมรับ เห็นได้จากผู้ค้ายาเสพติดส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพการค้ายาเสพติดมาตั้งแต่เริ่มต้น มักจะประกอบอาชีพอื่นมาก่อนแล้วจึงหันเหเข้าสู่การค้ายาเสพติด

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่สำคัญอันส่งผลกระทบต่อสังคมในทุกระดับ ตั้งแต่ ระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน และสังคมในภาพรวม กล่าวคือ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดย่อมจะทำให้คุณภาพชีวิตลดลง เนื่องจากฤทธิ์ของยาเสพติด ทำให้เกิดผลเสียต่อร่างกาย อารมณ์หรือพฤติกรรมของผู้ใช้ สารเคมีจะทำให้ติดทั้งติดทางกาย และทางจิตใจ ทำให้เกิดโทษต่อร่างกายและจิตใจ ส่งผลให้คนในครอบครัว ชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด มีคุณภาพชีวิตลดลงไปด้วย

พระราชโอรสสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ดำรงในงานวันพระราชทานธง “พิทักษ์ป่า เพื่อรักษาชีวิต” ประจำปี 2543 และวันรวมพลังมวลชนเพื่อถวายเป็นความจงรักภักดี วันพุธที่ 22 พฤศจิกายน 2543 ณ วัดถ้ำผาน้ำทิพย์ อำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด

ยาเสพติดนี้ทำให้นักโทษกลายเป็นสัตว์ป่าจากความคิดใด ๆ ทั้งสิ้น นอกจากจะทำไปเหมือนอย่างสัตว์ป่าทำ ทำไมเล่าเราถึงจะทำตัวเราให้ลดลงจากมนุษย์ผู้มีความเจริญลงไปเป็นสัตว์ป่า ทำไมเล่าเราถึงจะทำให้ถูกมองมาอย่างนี้ จากคนจากมนุษย์กลายเป็นสัตว์วันนี้เศร้ามากทำให้ประเทศชาติเสียหายมาก

กล่าวได้ว่า เมื่อบุคลากรผู้เป็นกำลังของประเทศเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดแล้วย่อมจะทำให้สังคมพัฒนาไปได้ไม่เต็มศักยภาพ ส่งผลต่อประเทศชาติและสังคมโดยรวม

การแพร่ระบาดของปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาเรื้อรังมาตั้งแต่อดีต จนในปัจจุบันปัญหาเสพติดก็ยังคงถือเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาประเทศ ในอดีตสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น ประชาชนไทยติดฝิ่นเป็นจำนวนมาก ประชาชนที่ติดฝิ่นจึงไม่สามารถประกอบอาชีพได้ ซึ่งย่อมแสดงว่าในสมัยนั้นมีผู้ที่ค้ายาเสพติดอยู่แล้ว ในสมัยนั้นจึงมีกฎหมายปราบปรามยาเสพติดเกิดขึ้น เรียกว่ากฎหมายลักษณะโจร พ.ศ. 1903 ที่บัญญัติบทลงโทษผู้เสพฝิ่นหรือมีไว้ครอบครอง หรือ มีไว้เพื่อจำหน่าย จากนั้นประเทศไทยเราก็เริ่มตระหนักว่าปัญหาเสพติด เป็นปัญหาสำคัญของ หลังจากปี 2502 เป็นต้นมา ยาเสพติดประเภทอื่นก็มีการค้าเข้ามาในประเทศเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เช่น เฮโรอีน มอร์ฟิน กัญชา บาบิทูเรท แอมเฟตามีน โคเคน ฯลฯ เป็นต้น จวบจนปัจจุบันมียาเสพติดถึงเกือบ 150 ชนิดที่มีการค้าในประเทศ แม้ว่ารัฐบาลในทุกยุคทุกสมัยได้มีมาตรการทั้งในด้านการป้องกัน บำบัดรักษา ปราบปราม และควบคุมยาเสพติดอย่างจริงจัง ยาเสพติดและจำนวนผู้ค้าและผู้เสพยาเสพติดก็ยังมิได้หมดไปจากประเทศไทย จำนวนผู้ที่เข้าสู่วงจรยาเสพติดในประเทศไทยมีมากขึ้นทุกวัน ข้ายังมีแนวโน้มที่ปัญหาขึ้นอีกในอนาคต

รัฐบาลยุคปัจจุบัน มีนโยบายเกี่ยวกับยาเสพติดที่ชัดเจน โดยนายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งสำนักงานนายกรัฐมนตรีที่ 29/2546 ลงวันที่ 28 มกราคม 2546 เรื่อง การต่อสู้เอาชนะยาเสพติด และมีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 30/2546 ลงวันที่ 28 มกราคม 2546 เรื่อง จัดตั้งศูนย์อำนวยการ

ต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ เพื่อการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด (Roadmap) ด้วยการประเมินผลทางยุทธศาสตร์ของการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด และวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2546 รัฐบาลได้ประกาศสงครามขั้นแตกหักกับยาเสพติด โดยกำหนดแนวทางการต่อสู้กับปัญหายาเสพติด มีการกำหนดยุทธศาสตร์และระยะเวลาในการดำเนินการที่ชัดเจน ต่อมารัฐบาลได้ประกาศชัยชนะกับยาเสพติดในวันที่ 3 ธันวาคม 2546

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ยาเสพติด ยังคงไม่หมดสิ้นไปจากประเทศไทย เห็นได้จากศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ (ศตส.) และสำนักงาน ป.ป.ส. ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และกรุงเทพมหานคร ดำเนินการจากการสำรวจประเมินสถานการณ์ยาเสพติด ครั้งที่ 4 (1 พฤศจิกายน 2546-31 มกราคม 2547) ประเด็นดัชนีสถานการณ์ยาเสพติดในภาพรวมทั่วประเทศ จากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน พบว่าประชาชนมีความเห็นว่าปัญหายาเสพติดเริ่มรุนแรงขึ้นจากเดิมซึ่งมีความเห็นว่าปัญหาอยู่ในระดับเบาบาง (ร้อยละ 31.9) ได้เพิ่มสูงขึ้นจนอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 34.5) (“ดัชนีสถานการณ์ยาเสพติด,” ออนไลน์, 2547)

นอกจากนี้ จากรายงานของศูนย์อำนวยการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ ในช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคม 2548 ตามปฏิบัติการพลังแผ่นดินร่วมกวาดล้างยาเสพติด ปรากฏการณ์การค้ายาเสพติด คือ การควบคุมแหล่งแพร่ระบาดและการค้ายาเสพติดรวม 139,122 ครั้ง จับกุมได้ 5,085 คน (“การค้ายาเสพติด,” ออนไลน์, 2548) สถานการณ์การค้ายาเสพติดที่สำคัญมีดังนี้

สถานการณ์การค้ายาเสพติดที่สำคัญประกอบไปด้วยปัญหาหลัก ได้แก่ ปัญหาการนำเข้ายาเสพติดจากต่างประเทศ และปัญหาการลักลอบนำยาเสพติดออกนอกประเทศ คือ มีการลักลอบนำยาเสพติดเข้าสู่ประเทศไทยมากโดยเข้ามาทางประเทศที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศไทยโดยเฉพาะทางภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ทั้งนี้เนื่องมาจากเส้นทางการคมนาคมในประเทศเรา สะดวกต่อการเคลื่อนย้ายลำเลียงของกลาง

นอกจากนี้ยังมีปัญหากลุ่มการค้าหรือขบวนการค้ายาเสพติด ที่ยังคงมีความเคลื่อนไหวอย่างรุนแรง โดยเฉพาะขบวนการค้ายาเสพติด ที่เป็นปัญหาจนถึงขั้นต้องถูกกำหนดเป็นนโยบายสำคัญของการปราบปรามยาเสพติดของไทยในปี 2547 ได้แก่ ขบวนการค้าแอมเฟตามีน ซึ่งแม้จะมีการปราบปรามแหล่งผลิตได้เป็นจำนวนมาก ทว่าก็ทำให้การค้าและการบริโภค แอมเฟตามีนได้ชะลอตัวเพียงระยะสั้น หลังจากนั้นก็จะมียุคของผู้ค้าแอมเฟตามีนรายใหม่เข้ามาทดแทนอย่างรวดเร็ว

การค้ายาเสพติด เป็นส่วนหนึ่งของวงจรปัญหาเสพติดที่สำคัญ เนื่องจาก เป็นปัจจัยแพร่ยาเสพติดให้ระบาดมากขึ้น กล่าวคือ ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายยาเสพติดจากแหล่งต้นตอไปสู่ผู้เสพ เมื่อมีความต้องการยาเสพติดจากผู้ซื้อหรือผู้เสพที่เรียกได้ว่าเป็นอุปสงค์ที่มีต่อยาเสพติดเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นการค้ายาเสพติดหรืออุปทานยาเสพติด จึงมีปริมาณมากขึ้นตามไปด้วย เรียกได้ว่าการค้ายาเสพติดนี้เปรียบเสมือนส่วนเติมเต็มและขยายความต้องการยาเสพติดในกลุ่มต่าง ๆ ให้เพิ่มมากขึ้น ทำให้ปัญหาดังกล่าวไม่จบสิ้นแม้รัฐบาลจะมีนโยบายปราบปรามในทุกยุค ทุกสมัย

จากนโยบายการปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาลได้นำมาสู่การปฏิบัติการกิจของหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้สรุปเรื่องสถานการณ์ยาเสพติดจากการปฏิบัติงาน (“ผลการปราบปรามยาเสพติด,” ออนไลน์, 2548) สรุปเกี่ยวกับสถานการณ์หลังจากการปราบปรามการค้ายาเสพติดได้ดังกล่าวคือ

1. สถานการณ์การนำเข้าและส่งออกยาเสพติดระหว่างประเทศ

จากผลการป้องกันการลักลอบนำเข้าและการจับกุมนักค้ายาเสพติดในพื้นที่ชายแดนภาคเหนืออย่างเข้มงวดของไทย ทำให้นักค้ายาเสพติดระหว่างประเทศหลีกเลี่ยงการจับกุม โดยมีการเปลี่ยนเส้นทางลำเลียงของกลาง ไปนำเข้าทางชายแดนไทย-ลาว ทั้งด้านภาคเหนือ และตะวันออกเฉียงเหนือ ชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านภาคตะวันออก และชายแดน ไทย-พม่า ด้านภาคตะวันตก และภาคใต้ตามลำดับ

นอกจากนี้ ยังมีชาวต่างชาติลักลอบนำเข้าวัตถุดิบออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท และยาอันตรายจำนวนมากทางพสุธไปรษณีย์ ชาวเนปาลเดินทางโดยเครื่องบินนำเข้ายาจากประเทศเนปาล เพื่อส่งจำหน่ายในแหล่งแพร่ระบาดของชาวต่างชาติในประเทศ รวมทั้งมีชาวอินเดีย ลักลอบนำเข้าน้ำแก้ไอผสมโคเคอิน เดินทางโดยเครื่องบินเข้ามาส่งจำหน่ายในประเทศ

กรณีชายแดนไทย-พม่า มีกลุ่มนักค้ายาเสพติดบริเวณชายแดนภาคเหนือตอนบน เคลื่อนไหวในการจัดหาเสพติดจากพื้นที่ชายแดนประเทศพม่าและลาวเข้าสู่ประเทศไทย โดยติดต่อผ่านนักค้ายาเสพติดพื้นที่ อำเภอแม่สาย และ อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย สำหรับนักค้ายาเสพติดบางกลุ่มมีการลักลอบนำเข้ายาเสพติดจากชายแดนภาคเหนือผ่านทางด่านเส้นทางด้านอื่น ส่วนการนำเข้าทางภาคใต้ มีการลักลอบนำยาบ้าจากชายแดนด้าน จังหวัดระนองในปริมาณไม่มากแต่มีความถี่เพิ่มขึ้น

สถานการณ์ที่เป็นประเด็นน่าสนใจคือ ขณะที่นักค้าชาวไทยลดบทบาทลง แต่ชาวต่างชาติยังคงเดินทางเข้ามาจัดหาเสพติดจากพื้นที่ชายแดนภาคเหนือ โดยในช่วงระยะ 2-3 ปีที่ผ่านมา ชาวได้หันเป็นกลุ่มนักค้าสำคัญที่เดินทางไปรับยาซื้อเสพติดถึงชายแดนภาคเหนือ

ทั้งเฮโรอีน ไอซ์ และยาบ้า เดินทางโดยเครื่องบิน และรถโดยสารประจำทางกลับมายังกรุงเทพฯ ก่อนนำออกจากประเทศไทย ซึ่งในปีที่ผ่านมาพบว่ามีการนำเข้ายาเสพติดเข้าประเทศพม่า จัดหายาเสพติดจากท่าขึ้นเหล็ก ส่งให้ชาวไต้หวันที่มาอรัยที่ชายแดนไทย-พม่าในภาคเหนือ ซึ่งนอกจากลำเลียงโดยบุคคลแล้ว ยังมีการลักลอบส่งยาเสพติดจำนวนมากไปยังไต้หวัน โดยซุกซ่อนไปกับสินค้าทางเรือสินค้าและทางเครื่องบินด้วย โดยใช้กลวิธี เช่น ซ่อนรัดไว้ที่หน้าท้อง ซ่อนของกลางไว้กับสิ่งของก่อนขึ้นเครื่องบินเพื่อนำของกลางออกนอกประเทศหรือกลับประเทศของตน

กรณีชายแดนไทย-สปป.ลาว ยังคงมีความพยายามลักลอบนำเข้ากัญชาและยาบ้าจากสปป.ลาว สู่ประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง โดยมีปริมาณการนำเข้าเพิ่มขึ้น นอกจากการลำเลียงทางเรือข้ามแม่น้ำโขงและการลำเลียงโดยรถยนต์แล้ว ปัจจุบันยังใช้วิธีการเดินเท้าผ่านตามเส้นทางป่าเขาเข้าสู่ประเทศไทยรวมทั้งการเดินข้ามแม่น้ำในพื้นที่ชายแดนด้านจังหวัดเลย โดยผู้ค้ายาเสพติดชาวลาวมักเป็นฝ่ายนำยาเสพติดข้ามมาส่งให้ผู้ค้าไทยตามจุดนัดหมายบนฝั่งไทยมากกว่าผู้ค้าไทยจะข้ามไปฝั่งประเทศลาว เนื่องจากเจ้าหน้าที่ สปป.ลาว เริ่มกดดันในการเข้าเมืองกับคนไทยมากขึ้นกว่าอดีต

กรณีชายแดนไทย-กัมพูชา การลักลอบนำเข้ายาบ้าโดยกลุ่มผู้ค้าชาวไทยและชาวกัมพูชาทางชายแดนด้านนี้มีปริมาณและความถี่มากขึ้น ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาวกัมพูชา นำยาเสพติดเข้ามาในประเทศไทย จุดนำเข้าสำคัญ คือ จังหวัดสระแก้ว นอกจากนี้ ยังมีพบว่าเมื่อพื้นที่จุดผ่านแดนถาวรเป็นจุดนำเข้ายาเสพติดและแหล่งจำหน่ายยาบ้าที่สำคัญ เป็นผลทำให้หมู่บ้านที่อยู่ในฝั่งตรงข้ามจุดผ่านแดนถาวรซึ่งอยู่ถัดมาทางด้านทิศใต้ เริ่มมีการค้าขายยาเสพติดเพิ่มมากขึ้น ส่วนสถานการณ์การส่งออก พบว่ากลุ่มผู้ค้ายาเสพติดมีการลักลอบนำยาบ้าไปจำหน่ายในประเทศมาเลเซีย โดยส่งซื้อยาบ้าจากผู้จัดหาชาวพม่า ซึ่งลำเลียงทางรถโดยสารประจำทางจากภาคเหนือมาส่งที่จังหวัดสงขลา เพื่อจำหน่ายในภาคใต้ บางส่วนจะส่งออกไปจำหน่ายประเทศมาเลเซีย

2. สถานการณ์การค้าและแพร่ระบาด ปัญหาการค้าและแพร่ระบาดในประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการค้าและการใช้ยาเสพติดในกลุ่มนักเรียน นักศึกษาทั่วประเทศ โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคกลาง กรุงเทพฯ และปริมณฑล ส่วนการแพร่ระบาดของยาบ้ายังคงมีอย่างต่อเนื่อง แต่อยู่ในระดับไม่รุนแรง ส่วนใหญ่ในกลุ่มผู้ใช้แรงงานและผู้เสพรายย่อย โดยพื้นที่คลองเตยยังมีนักค้ายาเสพติดรายกลาง จัดหาและจำหน่ายให้นักค้าในพื้นที่ต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ

ในตลาดการค้ายาเสพติดของประเทศไทย ตัวยาที่น่าสนใจและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น คือ ยาเสพติดประเภท Club drugs และวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท นอกจากนี้ยังพบการแพร่

ระบาดของกัญชาแห้ง ซึ่งส่วนใหญ่จะนำเข้าทาง จังหวัดหนองคาย และ จังหวัดนครพนม มาชุกช่อนในพื้นที่ตอนใน คือ กรุงเทพฯ และปริมณฑล เพื่อรอการส่งจำหน่ายต่อไป ส่วนพื้นที่ภาคกลางตอนในที่มีการค้าและแพร่ระบาดของยาบ้าที่สำคัญ ยังคงเป็น จังหวัดนครปฐม ราชบุรี สุพรรณบุรี อยุธยา และ ชลบุรี และในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีการแพร่ระบาดของสารระเหยมาก โดยเฉพาะที่ ขอนแก่น และ กาฬสินธุ์

นอกจากนี้ กลุ่มแรงงานต่างด้าวชาวพม่า ลาว และกัมพูชา ยังคงลักลอบนำยาบ้าจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาจำหน่ายในพื้นที่ตอนใน ทั้งจำหน่ายให้กับกลุ่มแรงงานต่างด้าวด้วยกันเอง และให้กับนักค้ารายย่อยในพื้นที่ตอนใน แม้จะจำหน่ายปริมาณครั้งละไม่มาก ส่วนใหญ่ไม่เกินหลักพันเม็ด แต่มีความถี่เพิ่มขึ้น สถานการณ์ที่น่าสนใจ คือ ในกรุงเทพฯ พบกลุ่มชาวลาวมีพฤติการณ์จำหน่ายยาบ้ามากขึ้น โดยลักลอบนำเข้าจากสปป.ลาว ทางด่าน จังหวัดอุบลราชธานี

จากผลการดำเนินของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดข้างต้น สามารถสรุปและประเมินได้ว่าปัญหายาเสพติดและการค้ายาเสพติด มีรูปแบบและวิธีที่หลากหลายมากขึ้นเพื่อปรับเปลี่ยนและหลีกเลี่ยงการจับกุมดำเนินคดี สถานการณ์ที่สำคัญ คือ นอกจากการค้ายาเสพติดภายในประเทศแล้ว เห็นได้ว่าการค้าระหว่างประเทศซึ่งมีการดำเนินการในรูปแบบแตกต่างไปจากในอดีต ตลอดจนมีการจำหน่ายในรูปแบบของเครือข่ายการค้ายาเสพติดมากขึ้น สำหรับผู้ค้ารายย่อยสังเกตได้ว่าจะค้าในปริมาณไม่มากแต่จะมีความถี่ในการค้ามากขึ้น จากรูปแบบการค้ายาเสพติดในวิธีดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่ามีแนวโน้มเป็นอย่างมากที่ยาเสพติดจะยังคงเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ เนื่องจากรูปแบบยาเสพติดของผู้ค้าทั้งรายใหญ่และรายย่อยจะปรับเปลี่ยนดำเนินไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ดังนั้นจึงเป็นการยากที่หน่วยงานต่าง ๆ จะกำจัดปัญหายาเสพติดหรือผู้ค้ายาเสพติดให้หมดสิ้นไป เนื่องจากผู้ค้ายาเสพติดหรือที่เรียกโดยทั่วไปว่ามีจรรยาบรรณก็มีวิธีการหรือรูปแบบการค้ายาเสพติดที่ปรับเปลี่ยนไปยากต่อการจับกุม

หน่วยงานหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามยาเสพติด ได้แก่ กรมราชทัณฑ์ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยตรง คือ มียุทธศาสตร์ในการรวมพลังแก้ไขปัญหายาเสพติดให้ได้ผลอย่างยั่งยืน มีแผนงานในการป้องกันภัยยาเสพติด โครงการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในเรือนจำตลอดจนโครงการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพนักโทษเด็ดขาดติดยาเสพติด

ผลงานของกรมราชทัณฑ์ ชี้ให้เห็นสถานการณ์ปัญหายาเสพติดและการค้ายาเสพติดในสังคมที่มากขึ้น เป็นปัญหาหลักที่สำคัญของสังคมไทย ดังตารางที่ 1.1 ที่จะนำเสนอต่อไปนี้

ตารางที่ 1.1
สถิตินักโทษเด็ดขาด จำแนกลักษณะความผิด

ลักษณะความผิด	ชาย	หญิง	รวม	ร้อยละ
พ.ร.บ.ยาเสพติด / สารระเหย	55,758	18,995	74,753	60.43
ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	23,538	1,896	25,434	20.56
ความผิดต่อชีวิต	9,768	324	10,092	8.16
ความผิดต่อร่างกาย	2,829	87	2,916	2.36
ความผิดเกี่ยวกับเพศ	5,151	91	5,242	4.24
ภัยอันตรายต่อประชาชน	273	11	284	0.23
อื่น ๆ (รวมหลายประเภท เช่น พรบ.ป่าไม้, การพนัน, อาวุธปืน, บุกรุก, ลหุโทษ ฯลฯ)	4,421	565	4,986	4.03
รวม	101,738	21,969	123,707	100

ที่มา: สถาบันดำรงราชานุภาพ ร่วมกับ กรมราชทัณฑ์, 2549

หมายเหตุ: สํารวจ เมษายน 2549

จากข้อมูลเห็นได้ว่า มีผู้กระทำความผิดโทษฐานที่เกี่ยวกับยาเสพติดจำนวนมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับลักษณะความผิดในคดีอื่น จากจำนวนนักโทษเด็ดขาดทั้งหมด 123,707 คน เป็นนักโทษความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด 74,753 คน หรือร้อยละ 60.43 ของนักโทษเด็ดขาดทั้งหมด จึงเห็นได้ชัดว่า ปัญหายาเสพติด เป็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไข

ตารางที่ 1.2
สถิติผู้ต้องขัง คดีพรบ.ยาเสพติดทั่วประเทศ

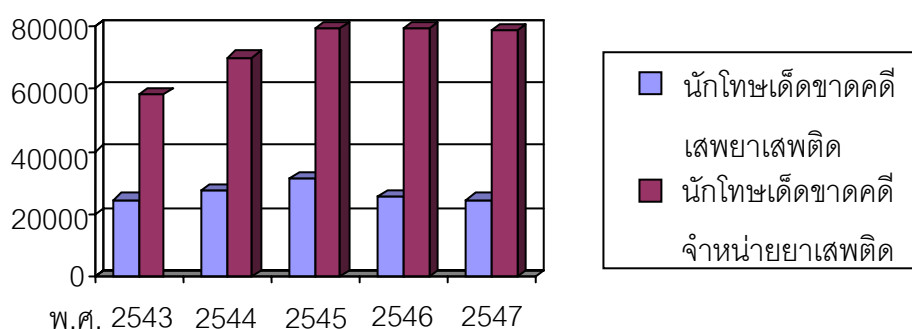
เขต	นักโทษ เด็ดขาด	ผู้ต้องขังระหว่าง			รวม	มี.ค. 49	เม.ย. กับ มี.ค.
		อุทธรณ์ ฎีกา	ไต่สวน ฯ	สอบสวน			
รจ./ทส.อิสระ	2,357	1,509	176	138	21,955	21,789	166
เขต 1-9	14,320	1,187	622	678	69,199	69,505	414
รวม	16,677	2,696	798	816	91,874	91,294	580

ที่มา: สถาบันดำรงราชานุภาพ ร่วมกับ กรมราชทัณฑ์, 2549

หมายเหตุ: สํารวจ เมษายน 2549

จากสถิติข้างต้น ชี้ให้เห็นว่าปัญหายาเสพติดไม่ได้หมดไปจากสังคม ช้าแล้วยังเพิ่มขึ้นอีกด้วย เห็นได้จากสถิติผู้ต้องขังพรบ.ยาเสพติด เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเดือนมีนาคมกับเมษายน จากเรือนจำและทัณฑสถานอิสระ ตลอดจนเรือนจำและทัณฑสถานในเขตต่าง ๆ รวมกันทั้ง 9 เขต ในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2549 มีผู้ต้องขัง 91,294 คน แต่เดือนเมษายนมีผู้ต้องขังเพิ่มขึ้นเป็น 91,294 คน ซึ่งหมายถึงว่าในระยะเวลา 1 เดือน มีผู้ต้องขังคดีพรบ.ยาเสพติดเพิ่มขึ้นถึง 580 คน

แผนภูมิที่ 1.1
เปรียบเทียบปริมาณนักโทษเด็ดขาดคดีเสพยาเสพติด
และคดีจำหน่ายยาเสพติด

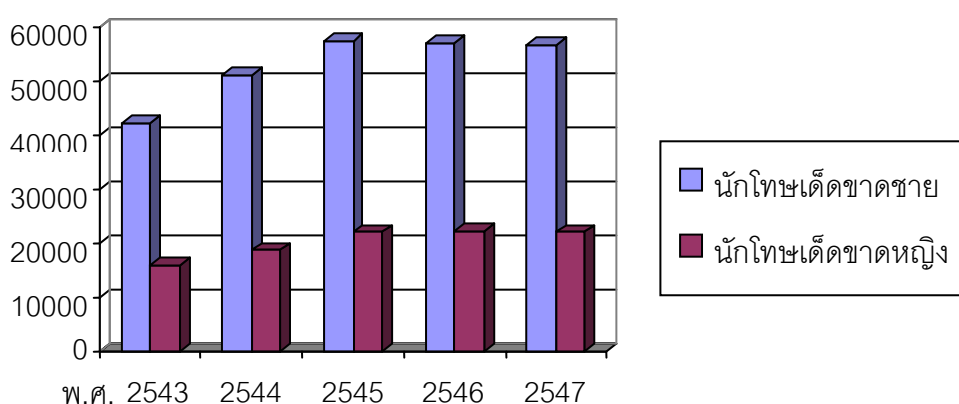
ที่มา: สถาบันดำรงราชานุภาพ ร่วมกับ กรมราชทัณฑ์, 2549

หมายเหตุ: สํารวจ พ.ศ. 2547

จากแผนภูมิ เมื่อเปรียบเทียบปริมาณนักโทษเด็ดขาดคดีพรบ.ยาเสพติด โดยมุ่งเปรียบเทียบระหว่างจำนวนผู้เสพและผู้ค้า นั้น จะเห็นว่าปริมาณผู้ค้ายาเสพติดปริมาณมากกว่าผู้เสพ ตั้งแต่อดีตจนถึงในปัจจุบัน และมีแนวโน้มว่าปัญหาการจำหน่ายยาเสพติดนี้จะยังคงรุนแรง

แผนภูมิที่ 1.2

เปรียบเทียบปริมาณนักโทษเด็ดขาดคดีจำหน่ายยาเสพติดหญิงและชาย

ที่มา: สถาบันดำรงราชานุภาพ ร่วมกับ กรมราชทัณฑ์, 2549

หมายเหตุ: สํารวจ พ.ศ. 2547

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลแล้ว ทำให้เห็นว่าทั้งนักโทษเด็ดขาดชายและหญิง มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นกว่าในอดีต เนื่องจากปรากฏการณ์กระบวนการค้ายาเสพติดมีความสลับซับซ้อน มีพฤติการณ์หลบเลี่ยงการจับกุมแบบยล ผู้ค้ายาเสพติดอาจไม่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับการจำหน่ายโดยตรง แต่อาจส่งผ่านเครือข่ายโยงใยที่สลับซับซ้อน (เยาวมาลย์ พลรักษา, 2546, น. 35) เห็นได้ว่าปัญหาการค้ายาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญที่ก่อให้เกิดความสูญเสียในทุกมิติ กล่าวคือ

ด้านเศรษฐกิจนั้น ก่อให้เกิดความสูญเสีย คือ ความสูญเสียต่อตัวบุคคลสืบเนื่องมาจากการค้ายาเสพติดเป็นการประกอบอาชีพที่ผิดกฎหมาย เมื่อพิจารณาด้านเศรษฐศาสตร์แรงงานแล้ว ผู้ค้ายาเสพติดก็ย่อมถือว่าเป็นแรงงานซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นแรงงานนอกระบบที่นอกจากไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายแล้ว ยังถูกหลงโทษตามตัวบทกฎหมายด้วย นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดความสูญเสียต่อระบบเศรษฐกิจในภาพรวม คือ ทำให้เศรษฐกิจในระบบเกิดตัวเลขทางเศรษฐกิจที่บิดเบือนจากที่ควรเป็น ประการสำคัญคือ รายได้ที่เกิดจากการค้า

ยาเสพติดก็ไม่ได้ถูกรวมเข้าไปในระบบภาษี นอกจากนี้การค้ายาเสพติดก็ยังทำให้เกิดปัญหาอื่นตามมา เช่น การทุจริตคอร์รัปชัน อันเป็นที่มาของการที่ต่างชาติขาดความเชื่อมั่นเชิงเศรษฐกิจของประเทศไทย

ด้านสังคม การค้ายาเสพติดก่อให้เกิดความสูญเสียทางด้านสังคมต่อตัวบุคคลผู้ค้ายาเสพติดเอง คือ การประกอบอาชีพค้ายาเสพติดจะทำให้แรงงานไม่ได้รับการยอมรับของคนในสังคมทั่วไป ทำให้ถูกกีดกันในการเข้าถึงทรัพยากรหรือสวัสดิการสังคมต่าง ๆ ตลอดจนทำให้เกิดการลดชนชั้นทางสังคมได้ เช่น ผู้ที่ต้องโทษจำคุกก็就会被ตีตราว่าเป็นคนชั่ว เป็นต้น นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดความสูญเสียต่อสังคมโดยภาพรวมคือ ทำให้สังคมมีปริมาณอาชญากรรมมากขึ้น จำนวนอาชญากรรมทางสังคมย่อมมากขึ้นเช่นกัน

ด้านการเมืองการปกครอง การค้ายาเสพติดส่งผลเสียต่อบุคคลผู้ค้า คือ ผู้ที่ตัดสินใจเข้าสู่วงการค้ายาเสพติด ไม่ว่าจะเป็นผู้ค้ารายใหญ่หรือผู้ค้ารายย่อย ย่อมถือเป็นผู้ที่กระทำความผิดตามตัวบทกฎหมาย จะต้องถูกจับกุมดำเนินคดี นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดความสูญเสียทางภาพรวมคือ ทำให้การควบคุมทางสังคมเป็นไปได้ยาก การออกมาตรการหรือกฎหมายต่าง ๆ ก็เป็นไปได้ยากโดยเฉพาะ ในยุคโลกาภิวัตน์ที่การค้ายาเสพติดกระทำเป็นเครือข่าย ทำให้ควบคุมเกิดความยุ่งยากซับซ้อน สูญเสียกำลังคนไปควบคุม

ดังนั้น จากปัญหาดังกล่าว จึงควรศึกษาเพื่อทราบข้อมูลและหาแนวทางแก้ไขป้องกันปัญหาการประกอบอาชีพค้ายาเสพติดตลอดจนปัญหาที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกลไกหนึ่งที่ช่วยพัฒนาแรงงานและยกระดับคุณภาพสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการประกอบอาชีพของนักโทษเด็ดขาดหญิงก่อนเข้าสู่การค้ายาเสพติด
2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการประกอบอาชีพค้ายาเสพติดของนักโทษเด็ดขาดหญิง
3. เพื่อศึกษารูปแบบการประกอบอาชีพค้ายาเสพติดของนักโทษเด็ดขาดหญิง

ขอบเขตในการศึกษา

ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตการศึกษาในประเด็นดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ที่ทำการศึกษาการประกอบอาชีพของแรงงานก่อนที่จะถูกจับกุมดำเนินคดีเป็นนักโทษเด็ดขาดหญิงในทัณฑสถานหญิงกลาง โดยมีขอบเขตในการศึกษาประกอบอาชีพของนักโทษเด็ดขาดหญิงก่อนเข้าสู่การค้ายาเสพติด แรงจูงใจในการประกอบอาชีพค้ายาเสพติดของนักโทษเด็ดขาดหญิงและรูปแบบการประกอบอาชีพค้ายาเสพติดของนักโทษเด็ดขาดหญิง

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักโทษเด็ดขาดหญิงคดีจำหน่ายยาเสพติดที่ถูกศาลตัดสินพิพากษาแล้วถูกควบคุมในทัณฑสถานหญิงกลาง 60 คน

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

1. การประกอบอาชีพก่อนเข้าสู่ทัณฑสถานหญิงกลาง หมายถึง การประกอบอาชีพของนักโทษเด็ดขาดหญิงในฐานะที่เป็นแรงงาน ในที่นี้หมายถึงการค้ายาเสพติดเพื่อหารายได้ก่อนที่จะถูกจับกุมดำเนินคดีและถูกควบคุมตัวในทัณฑสถานหญิงกลาง
2. การค้ายาเสพติด หมายถึง การจำหน่ายยาเสพติดให้โทษโดยรูปแบบวิธีการต่าง ๆ เพื่อเป็นการหารายได้
3. ยาเสพติด หมายถึง สารเคมีหรือวัตถุชนิดใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยการรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใด ๆ แล้ว ทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจต่อผู้เสพ
4. ผู้ต้องขังคดีจำหน่ายยาเสพติด หมายถึง นักโทษเด็ดขาดหญิงที่ต้องโทษจำคุกในคดีจำหน่าย ครอบครองเพื่อจำหน่ายยาเสพติดให้โทษ
5. นักโทษเด็ดขาด หมายถึง ผู้ต้องขังที่ถูกคุมขังไว้ตามหมายจำคุก ภายหลังคำพิพากษาถึงที่สุด
6. ทัณฑสถาน หมายถึง สถานที่ควบคุมผู้ต้องขังไว้ตามคำพิพากษาของ